

Отримано: 19 вересня 2017 р.

Прорецензовано: 8 жовтня 2017 р.

Прийнято до друку: 12 жовтня 2017 р.

e-mail: brikrio@rambler.ru

DOI: 10.25264/2519-2558-2017-67-229-233

Полєжасєв Ю. Г. Просторово-часові характеристики тревел-медіатекста (на матеріалі журналу «National Geographic Traveler») / Ю. Г. Полєжасєв // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». – Острог : Вид-во НаУОА, 2017. – Вип. 67. – С. 229–233.

УДК: 81'4

Юрій Григорович Полєжасєв,

Запорізький національний технічний університет, м. Запоріжжя

ПРОСТОРОВО-ЧАСОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТРЕВЕЛ-МЕДІАТЕКСТА (НА МАТЕРІАЛІ ЖУНАЛУ «NATIONAL GEOGRAPHIC TRAVELER»)

У статті визначаються основні хронотопічні характеристики текстів журналу «National Geographic Traveler»: для часу – сумісність з темпоральними координатами читача та порівняно повільний темп оповіді; для простору – локалізованість в «чужому» для читача просторі, точковість. Атрактивні участки локусу також характеризуються непересувністю, низьким ступенем дискретності простору, насиченістю предметами і достатньо високим ступенем «занурення» внутрішнього хронотопу у зовнішній хронотоп. Також встановлено, що хронотоп сучасних тревел-медіатекстів може «захоплювати» найближче майбутнє.

Ключові слова: час-простір, локус, просторово-часові параметри, тревел-медіатекст, хронотоп.

Юрий Григорьевич Полєжасєв,

Запорожский национальный технический университет, г. Запорожье

ПРОСТРАНСТВЕННО-ВРЕМЕННЫЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТРЕВЕЛ-МЕДИАТЕКСТА (НА МАТЕРИАЛЕ ЖУРНАЛА «NATIONAL GEOGRAPHIC TRAVELER»)

В статье выделяются основные хронотопические характеристики текстов журнала «National Geographic Traveler»: для времени – совместимость с темпоральными координатами читателя и сравнительно медленный темп повествования; для пространства – локализованность в «чужом» для читателя пространстве, точечность. Атрактивные участки локуса также характеризуются неперемещаемостью, низкой степенью дискретности пространства, насыщенностью предметами и достаточно высокой степенью «погружения» внутреннего хронотопа во внешний хронотоп. Также установлено, что хронотоп современных тревел-медиа-текстов может «захватывать» ближайшее будущее.

Ключевые слова: время-пространство, локус, пространственно-временные параметры, тревел-медиа-текст, хронотоп.

Yurii Poliezhayev,

Zaporizhzhya National Technical University, Zaporozhye

SPATIAL AND TEMPORAL CHARACTERISTICS OF TRAVEL MEDIA TEXT (CASE STUDY OF MAGAZINE «NATIONAL GEOGRAPHIC TRAVELER»)

Spatial and temporal characteristics are considered to be one of key parameters for distinguishing discourses of different types. In modern science, spacetime features are represented by the notion of chronotope (Gr. *chronos* for time; Gr. *topos* for space/place), which can be defined as representation of spacetime properties of the process, event or state of the subject.

Temporal and spatial relationships are integral parts that determine the internal unity of the text. The paper distinguishes dynamic and static types of travel media chronotopes. The former involves a journey, with the narrator moving in space and time, and implies drawing on the notion of the road. The latter, which is more typical of present-day texts in National Geographic Traveler magazine, is dominated by a detailed, «static», description of the locus.

The article presents spacetime parameters applicable to analysis of travel media texts: temporal – abstractness / concreteness, localization / non-localization, closed / open nature, fast / slow tempo of a narrative; spatial – localization / non-localization, high / low spatial preciseness, transferability / non-transferability, discreteness (discontinuity) / continuity, high / low concentration of objects.

Based on an analysis of texts published in National Geographic Traveler magazine in 2016 and 2017, this study reveals their main spacetime properties. [It has been found that] Time features are compatible with the reader's temporal coordinates, and a tempo of narration is relatively slow. Besides, the chronotope of travel media texts may often be extended and applied to the near future, as well as have elements with historical localization. Locus is defined as a space prototype in travel media texts. Their common spatial properties are localization in a space that is «foreign» for the reader and a high degree of spatial preciseness (spot localization). Chronotopes of attractive segments of a locus are also characterized by non-transferability, continuity and a high degree of object concentration.

Key words: chronotope, locus, spacetime, spatial and temporal parameters, travel media text.

Постановка проблеми. В XXI століття тревел-контент набирає все більшої популярності в глобальному медіапросторі. Формою репрезентації тревел-контенту виступає тревел-медіатекст. Цей різновид медіатексту спрямований на формування уявлень про географічну та етнокультурну специфіку «чужого» простору (ландшафти, флора і фауна, клімат, побут, звичаї та традиції населення, пам'ятки історії та мистецтва, культурові спадщини тощо), а також на стимулювання інтересу до «іншого» і заохочення реципієнта до подорожі (фізичної або металевої). Однією з нагальних потреб виступає своєрідність дослідження архітектоніки та просторово-часових характеристик цих текстів. Як слушно зауважує І. Показаньєва тревел-журналістика «надає масовому споживачу інформацію про подорожі, зачіпає теми історії, географії, культури, мистецтва, туризму, етики, філософії та інші» [18].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичною базою роботи наукові стали дослідження представників української та зарубіжної філологічної науки (М. Бахтін, О. Боброва, Л. Казанцева, В. Карасик, І. Клушина, І. Колегаєва, І. Меркулова, І. Мілевич, Н. Сергієва, М. ван Ейк, В. Рот та ін.)

Мета і завдання дослідження. Метою цього дослідження, виконаного в царині медіалінгвістики, є опис хронотопічних характеристик сучасного тревел-медіатексту. У завдання статті входить: розкриття значення поняття «хронотоп» у сучасній науці; опис просторово-часових параметрів, релевантних для цього дослідження, визначення основних хронотопічних властивостей медіатекстів журналу «National Geographic Traveler». Об'єктом дослідження є гетерогенний субдискурс тревел-медіатекстів, предметом дослідження виступають хронотопічні властивості тревел-медіатексту. В якості ілюстративного мовного матеріалу використано підбірку текстів англomовного журналу-травелюга «National Geographic Traveler», опублікованих у 2016-2017 рр.

«Просторово-часовий каркас, – пише в своєму дисертаційному дослідженні Н. Сергієва, – є вихідним кроком для конструювання образу світу в свідомості людини і має спільну когнітивну базу для будь-якої мови та культури. (...) У людському житті просторово-часовий чинник відіграє найважливішу роль і представляє одночасно універсальний та соціально-культурний феномен» [20, с.3-4].

У сучасній науці тісний взаємозв'язок часу та простору асоціюється з терміном «хронотоп» (від гр. *chronos* – час і *topos* – місце). Народженню цього поняття сприяли природничі відкриття початку ХХ ст., які призвели до кардинальних змін уявлень про картину світу загалом. Утвердилось розуміння простору і часу як взаємопов'язаних координат єдиного чотирирохмірного континууму, змістово залежних від описуваної ними реальності [13]. У науовий обіг поняття хронотопу ввів у першій половині минулого століття О. Ухтомський. У гуманітаристиці термін набув поширення завдяки роботам М. Бахтіна в галузі літературознавства та естетики.

У філософії розрізняють вузьке та широке тлумачення хронотопу («часо-простору»). У вузькому смислі це – естетична категорія, які відтворює амбівалентний зв'язок часових і просторових відносин, художньо освоєних та виражених за допомогою відповідних зображальних засобів у літературі та інших видах мистецтва. У широкому – типологічні або особистісні форми смислового об'єднання просторових або часових координат, що в якості свого рожу «інтенціональних рамок свідомості» є передумовою входження суб'єкта до сфери культурного смислу взагалі. Хронотопічно організовані всі без винятку сфери культурного смислу, зокрема і саме мислення. Ідея поза конкретного хронотопу не існує [16, с. 307–308].

В культурології під хронотопом розуміється єдність просторових і часових параметрів, спрямована на вираження певного (культурного, художнього) смислу [13]. У психології простір і час вважаються «найсуворішими визначальниками людського буття. Подолання простору та часу та опанування ними – це екзистенційна задача, яку людство вирішує у своїй історії, а людина в своєму житті. Людина суб'єктивує простір та час, роз'єднує їх, трансформує, обмінює та перетворює одне на інше» [4, с. 534].

Найповніше розроблено поняття хронотопу в літературознавстві, де воно трактується як відображення (відтворення) часу та простору в художньому творі в їх єдності, взаємозв'язку та взаємовпливі [2]. Просторово-часові координати літературної дійсності забезпечують цілісне сприйняття художнього твору та організують його композицію [14, с. 3]. У художньому творі хронотоп відображає час і простір не прямо, безпосередньо, а змальовує їх умовний образ, тому художній час та художній простір не тотожні реальним. Крім того, різні складові хронотопів можуть мати символічний смисл [2].

У пізніших дослідженнях у визначеннях хронотопу з'явилася й третя сутність – подія (процес тощо). Так, на думку В. Щукіна, «хронотоп – притаманна процесу, події або стану суб'єкта просторова та часова оформленість і жанрова завершеність. Це не просто «час-простір», а «час-простір звершення» [21, с. 60]). Науковець визначає три основні елементи хронотопу: «часовий відрізок, в якому те чи інше звершення має місце; локус – «зручне» для цього процесу або події місце в просторі та, нарешті, жанрова спрямованість звершення» [21, с. 61].

У цьому дослідженні в якості робочого прийнято визначення хронотопу, засноване на наведеному вище формулюванні В. Щукіна: притаманна процесу, події або стану суб'єкта просторова та часова оформленість.

Просторово-часові характеристики вважаються одним із основних параметрів виокремлення (суб)дискурсів різного типу [9; 10]. За останні роки з'явилася чимало робіт, які мають відношення до хронотопічних властивостей дискурсів різних типів: художнього (наприклад, [5; 7; 8; 12]), публіцистичного [15], газетного [11] тощо. Хронотопічний аспект тревел-медіатекстів поки ще залишається на маргінесі лінгвістичної науки, що свідчить про актуальність цієї розвідки.

На нашу думку, часовими параметрами, релевантними до об'єкту цього дослідження, є абстрактність / конкретність, локалізованість / нелокалізованість, замкненість / відкритість, швидкий / повільний темп оповіді.

Абстрактний час використовується як глобальне узагальнення, символ, як форма вираження універсального змісту [6, с. 186]). Конкретний час «прив'язаний» до певних темпоральних координат. Час може бути замкненим, таким, що не виходить за межі описуваної ситуації і не пов'язаний із історичним часом, і, навпаки, відкритим, який може бути співвіднесений з певним історичним періодом. Темп оповіді визначається співвідношенням часу безподієвого, «хронікально-побутового» та подієвого [6, с. 191].

Серед просторових параметрів можна назвати такі: локалізованість / нелокалізованість, точковість / об'ємність, пересувність / нересувність, дискретність / недискретність, високий / низький ступінь насиченості предметами. Об'єкти та події можуть бути «прив'язані» до конкретних топографічних реалій, майже до їх точкової локалізації на місцині. Вони можуть мати просторову нересувність, пояснювану їх соціально-політичними, культурними, історичними особливостями. У протилежному випадку, як писав М. Бахтін, «те, що відбувається в Вавилоні, могло би відбуватися в Єгипті чи Візантії та навпаки» [1, с. 137]. Дискретність простору проявляється в тому, що він «не описується докладно, а лише позначається за допомогою окремих деталей, найбільш значимих для автора. Інша ж (зазвичай, більша) частина «додобується» в уяві читача» [6, с. 183]. Ще однією суттєвою характеристикою простору є насиченість предметами: «Про простір ми судимо за предметами, що його заповнюють» [6, с. 189].

Слід також зазначити, що хронотопічні властивості тексту у багатьох чому визначаються співвідношенням внутрішнього та зовнішнього видів хронотопу. Диференціюються час-простір адресанта (адресата) та хронотоп того соціально-політичного, культурного, історичного контексту, в якому описуваний локус існує і яким він визначається порівняймо особистісний та соціальний хронотоп [10, с. 32]; внутрішній хронотоп, що існує в нарративі часто можуть протиставлятися зовнішньому хронотопу світу, в якому ми живемо [22, с. 153].

При розгляді хронотопу тревел-медіатекстів також можуть бути враховані просторово-часові атрибути представлених у них основних концептів «подорож» («travel») і «локус». Перший відображає «дві галузі освоєного людиною досвіду – фізичного (галузь взаємовідносин людини і простору) та культурного, обумовленого перебуванням людини в культурі [3, с. 6], і передбачає рух, переміщення суб'єкта (наприклад, суб'єкта оповіді). Другий являє собою фізичну (географічну) і одночасно культурну та природну «точку», яка відноситься як до освоєного цивілізацією простору (зокрема, готовому до прийому туристів та такому, який виступає в цьому випадку в якості туристичної дестинації), так і до простору, що знаходиться в стадії освоєння [19, с. 143].

«Концептуальний» підхід дозволяє виділити два типи хронотопу для тревел-медіатекстів: динамічний та статичний. У першому випадку подорож обов'язково передбачає переміщення суб'єкта (наприклад, суб'єкта оповіді) у просторі, при цьому використовується хронотоп шляху (останній не відноситься до предмета цього дослідження). У другому випадку (статичний тип хронотопа тревел-медіатекстів) домінує детальний опис локуса (або його фрагмента).

Було встановлено, що час в аналізованих тревел-медіатекстах журналу «National Geographic Traveler» не є ані абстрактним, «всезагальним», ані конкретним у прямому значенні цього слова: воно ніби «поставлено на паузу», зафіксовано. Причому, точна дата цієї фіксації «знімка» зазвичай не вказується. К. Переверзев стверджує, що у кожному семантичному світі простір референції розбивається на дві сфери: референтний простір мовця і референтний простір адресата, і кожному з них притаманні власні мовні засоби індикації (дейктики, імена, дескрипції). «Для успішної комунікації необхідний максимальний перетин цих сфер або наявність засобів їх співвіднесення» [17, с. 45–46]. Час у тревел-медіатекстах легко визначається читачем, оскільки він сумісний з його темпоральними координатами (див. про ідентичність адресантно-адресатної темпоральної координати «вчора–сьогодні–завтра» [11, с. 108]). Якщо певна ситуація не прив'язана до точного часу, то зазвичай передбачається, що в цьому локусі описуваний стан речей збережеться і в тот часовий відрізок, коли читач знайомитиметься з цим текстом.

Імовірнісна проекція в зображенні локусу в тревел-медіатекстах, а точніше вказівка на нелокалізоване найближче майбутнє, може поширюватися і на майбутні дії читача, пов'язані з цим локусом: «так тут буде й у найближчому майбутньому, наприклад, тоді, коли сюди приїдете Ви». У поверхневій структурі речень у тревел-медіатекстах цьому сприяє використання імперативних конструкцій і конструкцій, які включають особисті та присвійні займенники другої особи. Ось як, наприклад, презентуються два маленькі містечка в Північній Америці, які асоціюються з гірськолижним «раєм» – Ревелсток у канадській провінції Британська Колумбія та Вейтсфілд в американському штаті Вермонт: Head for the dizzyingly deep and steep North Bowl, where you can re-create your favorite ski magazine cover shots [23, с. 10]; If you're looking for a pure, rustic skiing experience, this is your spot [23, с. 10].

Крім того, час у конкретному «просторовому куточку» не є замкненим, ізольованим від іншого світу і не локалізованим в історичному часі (див. нижче про зовнішній хронотоп). Стосовно темпу оповіді то в тревел-медіатекстах він скоріше повільний. Показовою, наприклад, є порада читачеві «загальмувати хід часу та розтягнути знайомство з конкретним локусом (у прикладі нижче – із найстаріших островів на Гавайях) і найбільш тривалий період часу: Kauai's horseshoe-shaped route can be tackled in a day but is best when stretched out over a long weekend [27, с. 14].

Таким чином, час, що використовується в сучасних тревел-медіатекстах журналу «National Geographic Traveler», можна і в загальному вигляді охарактеризувати як сумісний з темпоральними координатами читача, часто – з проекцією на найближче майбутнє, з одного боку, та елементи з історичною локалізованістю, з іншого.

В якості прототипного місця, зображуваного в тревел-медіатекстах, виступає локус. До загальних характеристик простору в розглядуваних медіатекстах, сфокусованих навколо атрактивних ділянок локусу, відносяться: локалізованість, точковість, неперсувність, низький ступінь дискретності, насиченість предметами.

Автор тревел-медіатекста зазвичай жорстко «прив'язує» зображуваний світ до певних топографічних реалій, причому, зазвичай, нерідких, «чужих» для читача. Більш того, можна говорити про точкову локалізацію описуваного об'єкта на місцині, чому сприяє використання у поверховій структурі висловлювань чисельників та назв топографічних реалій: Situated in Northwest Florida, South Walton spreads along 26 stunning miles of Gulf beachfront [27, с. 28]; On the edge of the Four Corners region and around 17,000 has blossomed into one of America's adventure sports capitals [23, p.12]; Sitting between the Colorado Trail and the Continental Divide is Mount Princeton Hot Springs Resort, a cozy year-round retreat built on a 120°F artesian well. [26, p. 18]; Twenty-seven miles up Highway 550 is Purgatory Resort [23, с. 12]; (...) myth and mischief-making go hand in hand in Ireland, particularly here in the west of the country, where 13th-century Ashford Castle sits on 350 acres along the shores of Lough Corrib, on the border of counties Mayo and Galway [26, с. 28].

Атрактивні ділянки локуса (локуси) також характеризуються неперсувністю, що напряму пов'язано з рекламною складовою тревел-медіатекстів: «Описувані об'єкти, деталі, властивості пов'язані виключно з цим локусом! Все, що знаходиться або відбувається тут, не могло б знаходитися або відбуватися десь ще. Тому приїздить саме сюди!» У створенні цієї характеристики тревел-медіатекстів, яка сприяє підвищенню атрактивності зображуваних у них локусів, особливу роль відіграє використання в тексті лексико-семантичних елементів зі значенням «унікальність», «винятковість», «неповторність», «екстраординарність», «виключність» тощо. Нижче наведені фрагменти текстів, які розповідають про невеликий вулканічний острів Стромболи в італійській частині Тіррентського моря та про куточок Японії, пов'язаний з духовним корінням цієї країни: There's an island an hour-and-a-half ferry ride to the north that captures a uniquely Sicilian brand of romance [28, p.72]; Away from these cities [Tokyo and Kyoto] await extraordinary places that reveal an entirely different Japan [29, p. 30].

Простір та час в аналізованих нами медіатекстах має різний ступінь безперервності. Ступінь дискретності знижується при описі атрактивних локусів. В цьому випадку читачу зазвичай пропонується докладний, детальний опис локусу (або його фрагментів). Ця властивість зумовлює ще одну суттєву характеристику атрактивних фрагментів простору у тревел-медіатекстах – насиченість предметами: On Kakkathuruthu, a tiny island in Kerala's tangled backwaters, children leap into shallow pools. Women in saris head home in skiffs. Fishermen light lamps and cast nets into the lagoon [25, p. 52].

Вказана вище історична локалізація окремих фрагментів простору в тревел-медіатекстах може бути представлена і за допомогою інших термінів: хронотоп тревел-медіатекстів характеризується високим ступенем «занурення» внутрішнього

хронотопу атрактивного об'єкта (локуса або його фрагмента) у зовнішній хронотоп. Ось як, наприклад, на контрасті «внутрішніх» та «зовнішніх» часових координат презентується Паган, стародавня столиця однойменного царства, що існувало на території сучасної М'янми: The capital of the 9th-to-13th-century Burmese kingdom of Pagan was once strewn with more than 10,000 Buddhist temples, pagodas, and stupas. Now roughly 2,200 remain across the vast Bagan Plains [29, p. 39].

У наступному прикладі «історичній локалізації» піддається американське містечко Коді, розташоване на шляху до Слоустонського національного парку: Founded in 1896, Cody was given its name by a great Western character. Pony Express rider, scout, buffalo hunter, and Wild West showman, Buffalo Bill Cody helped found the town, then became one of its biggest investors and promoters [24, p. 32].

Сказане вище відповідає одній із головних тенденцій розвитку медіахронотопу загалом – його ускладненню. Автори «використовують просторово-часову композицію як особливий, усвідомлений художній прийом; починається свого роду гра із часом та простором. Її сенс полягає, очевидно, в тому, щоб, зіставляючи різні часи та простори, виявляти як характеристичні властивості «тут» і «тепер», так і загальні, універсальні закони буття, осмислити світ в його єдності» [6, с. 193]. Накладання один на одного різних часових планів, окрім всього іншого, сприяє підвищенню атрактивності локусу для читача.

Висновки. Просторово-часові характеристики – один з основних параметрів виокремлення різних дискурсів, зокрема субдискурсу тревел-медіатекстів. Для їх опису використовується поняття «хронотоп», яке може бути визначено як притаманна процесу, події або стану суб'єкта просторова та часова оформленість.

Хронотоп – важливий аспект, що організує тревел-медіатексти. Розрізняються динамічний та статичний типи хронотопа тревел-медіатекста. У центрі першого – подорож, яка передбачає обов'язкове переміщення суб'єкта в часі та просторі. У другому домінує детальний опис локусу в статичній формі. Для текстів журналу «National Geographic Traveler» в його сучасному вигляді більш характерним є другий тип.

Основними хронотопічними характеристиками для тревел-медіатекстів цього журналу є: для часу – сумісність із темпоральними координатами читача та порівняно повільний темп оповіді; для простору – локалізованість в «чужому» для читача просторі, точковість.

Атрактивні ділянки локусу також характеризуються непересувністю, низьким ступенем дискретності та насиченістю предметами. Крім того, хронотоп сучасних тревел-медіатекстів може бути сумісним із найближчим майбутнім і одночасно включати в себе елементи з історичною локалізованістю. В останньому випадку має місце «занурення» внутрішнього хронотопа атрактивних об'єктів (локуса або його фрагментів) у зовнішній хронотоп (який визначається соціально-політичним, культурним, історичним контекстом). Накладання один на одного різних часових планів, окрім іншого, сприяє підвищенню атрактивності локусу для читача. В якості прототипного місця виступає локус.

Перспективним уявляється подальше вивчення обраного предмета дослідження, зокрема – через включення до розгляду поняття «шлях» як однієї з універсальних форм організації простору, просторових дейктичних моделей та типологічних характеристик журнальних текстів.

Література:

- Бахтин М. М. *Формы времени и хронотопа в романе. Очерки по исторической поэтике* / М. М. Бахтин // Бахтин М. М. Литературно-критические статьи. – М. : Худ. литер., 1986. – С. 121–290.
- Белокурова С. П. *Словарь литературоведческих терминов* [Электронный ресурс] / С. П. Белокурова. – СПб : Паритет, 2005/6/7. – 320 с. – Режим доступа : <http://enc-dic.com/litved/Hronotop-298>
- Боброва Е. А. *Опыт лингвистического исследования эволюции концепта «путешествие» в англоязычной культуре: автореф. дис.... канд. филол. наук: спец. 10.02.04 «Германские языки»* / Е. А. Боброва. – Иркутск, 2006. – 19 с.
- Большой психологический словарь / Сост. и общ. ред. Мещеряков Б. Г., Зинченко В. П. – М. : Прайм-Еврознак, 2003. – 672 с.
- Енукидзе Р. И. *Художественный хронотоп и его лингвистическая организация (на материале англо-американского рассказа): дис.... канд. филол. наук: спец. 10.02.04 «Германские языки»* / Р. И. Енукидзе. – Тбилиси, 1984. – 215 с.
- Есин А. Б. *Время и пространство // Введение в литературоведение: Учеб. пособие* / Л. В. Чернец, В. Е. Хализев, А. Я. Эсалек и др.; Под ред. Л. В. Чернец. – М. : Высш. шк., 2004. – С. 182–197.
- Казанцева Л. В. *Категория хронотопа в структуре художественного произведения: лингвопрагматический и жанровый аспекты: дис.... канд. филол. наук: спец. 10.02.04 «Германские языки»* / Л. В. Казанцева. – М., 1991. – 225 с.
- Кандрашкина О. О. *Средства создания пространственно-временного фона в современных англоязычных североирландских романах: дис.... канд. филол. наук: спец. 10.02.04 «Германские языки»* / О. О. Кандрашкина. – Самара, 2013. – 193 с.
- Карасик В. И. *О типах дискурса* / В. И. Карасик // *Языковая личность: институциональный и персональный дискурс: Сб. науч. тр.* – Волгоград : Перемена, 2000. – С. 5–20.
- Клушина И. И. *От стиля к дискурсу: Новый поворот в лингвистике* / И. И. Клушина // *Язык, коммуникация и социальная среда.* – Вып. 9. – Воронеж, 2011. – С. 25–33.
- Колегаева И. М. *Хронотоп газетного дискурса* / И. М. Колегаева // *Записки з романо-германської філології.* – Одеса : Фенікс, 2006. – Вип. 17. – С. 107–113.
- Комарова Е. А. *Смыслообразующая функция хронотопа в эволюции художественного творчества Ж.-К. Гюисманса: дис.... докт. филол. наук: спец. 10.01.03 «Литература народов стран зарубежья (французская)»* / Е. А. Комарова. – Иваново, 2010. – 427 с.
- Конonenko Б. И. *Большой толковый словарь по культурологии* [Электронный ресурс] / Б. И. Конonenko. – М.: Вече : АСТ, 2003. – 511 с. – Режим доступа : <http://culture.niv.ru/doc/dictionary/culturology-dictionary/index.htm>.
- Меркулова И. И. *Хронотоп дороги в русской прозе 1830-1840-х годов: автореф. дис.... канд. филол. наук: спец. 10.01.01 «Русская литература»* / И. И. Меркулова. – Самара, 2007. – 22 с.
- Милевич И. Г. *Идентификация бомонда: хронотоп публицистического дискурса* [Электронный ресурс] / И. Г. Милевич // *Майские чтения: [Интернет-конференция].* – Перм. гос. техн. ун-т, 2006. – Презентации в современной культуре: Языки и стили субкультур. – Режим доступа : <http://maiskoechtivo.pstu.ru/2006/6/1.htm>
- Новая философская энциклопедия: в 4 т. / Ин-т философии РАН; Гл. ред. В. С. Степин. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Мысль, 2010. – Т. 4 (Т-Я). – 734 с.
- Переверзев К. А. *Высказывание и ситуация: об онтологическом аспекте философии языка* / К. А. Переверзев // *Вопросы языкознания.* – 1998. – № 5. – С. 24–52.
- Показаньева И. В. *Проблемное поле тревел-журналистики как явления современного медиaprостранства* [Электронный ресурс] // *МедиаScope: электрон. науч. журн.* – 2013. – № 3. – Режим доступа : <http://www.mediascope.ru/node/1385>.
- Полежаев Ю. Г. *Когнитивно-ценностный аспект тревел-журналов* / Ю. Г. Полежаев // *Филологические науки. Вопросы теории и практики. Научно-теоретический прикладной журнал.* – Тамбов : Грамота, 2016. – № 4 (58). Часть 2 – С. 142–145.

-
20. Сергиева Н. С. Хронотоп жизненного пути в русском языковом сознании: автореф. дис.... докт. филол. наук: спец. 10.02.19 «Теория языка» / Н. С. Сергиева. – Москва, 2009. – 43 с.
 21. Щукин В. Г. О филологическом образе мира (филологические заметки) / В. Г. Щукин // Вопросы философии. – 2004. – № 10. – С. 47–64.
 22. Eijck van M., Roth W.-M. Imagination of Science in Education: From Epics to Novelization / M. van Eijck, W.-M. Roth (Cultural Studies of Science Education, v. 7). – Dordrecht, The Netherlands: Springer, 2013. – 240 / 259 p.
 23. National Geographic Traveler. – 2016. – February / March.
 24. National Geographic Traveler 2016. – April / May.
 25. National Geographic Traveler 2016. – October / November.
 26. National Geographic Traveler. 2017. – February / March.
 27. National Geographic Traveler. 2017. – April / May.
 28. National Geographic Traveler. 2017. – June / July.
 29. National Geographic Traveler 2017. – August / September.